

Türk Üniversitelerinde Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları

The Reading Habits of the Students of Physical Education and Sport Departments in Turkish Universities

Çetin Semerci
Fırat Üniversitesi

Öz

Araştırmanın amacı, Türk üniversitelerinde beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının belirlenmesidir. Araştırmada 14 üniversiteye ulaşılmış ve betimleme (survey) yöntemi kullanılmıştır. Anket yardımıyla toplanan veriler SPSS for Windows istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Sonuçta, öğrencilerin okumadığı, üniversite kütüphanelerinden yeterince yararlanmadığı, süreli yayınları takip etmediği görülmüştür. Ayrıca, dakikada okunan kelime sayısının ortalama 101-200 kelime arasında olması düşündürücüdür.

Anahtar Sözcükler: Okuma alışkanlığı, beden eğitimi ve spor, Türk üniversiteleri.

Abstract

The aim of this study is to discover the reading habits of students of Physical Education and Sport Departments in Turkish universities. 14 universities were involved in this study and a descriptive-survey method was used. Data collected by a questionnaire were analyzed by means of the SPSS for Windows statistics packet programme. According to the results it was seen that students do not read, do not use university libraries sufficiently and do not follow periodical publications. Moreover it is estimated that the amount of vocabulary read in one minute is around 101-200 words.

Key Words: Reading habits, physical education and sport, Turkish universities.

Giriş

Her geçen gün çeşitli konularda binlerce yazı yazılmakta ve bu yazılar iletişim teknolojilerinin de gelişmesiyle birlikte gazete, dergi, kitap vb. yollarla okuyucuya hızla sunulmaktadır. Bireylerin karmaşıklaşan ve sürekli yenilenen bilgi, düşünce ve yeniliklerden haberdar olması ve onlara bir anlam verebilmesi için okumaları zorunlu hale gelmektedir. Aynı zamanda hızla gelişen ve değişen dünyada yeni bilgileri sentezlemek her insan için gerekli bir etkinliktir.

Okuma, bir yazar tarafından görsel uyarıcı biçiminde kodlanan anlamın, okuyucunun aklında da bir anlam çıkarmasını sağlayan bir etkileşim olarak tanımlanabilir (Kayalan, 2000, 20). Bu anlam yazının kendisinde açıkça belirtilmemiştir. Okuyucu bunu, yaşadıklarına, zihnine ve düşüncelerine göre kendisi çıkaracaktır. Buna

göre okuma, yazılı bir sayfa karşısında, duygu, düşünce ve tutum olarak kişide ortaya çıkan tepkiler olarak da tanımlanabilir (Binbaşıoğlu, 1993, 15). Bu da sadece bireyin herhangi bir konuda bilgi almasını ifade etmediğini göstermektedir. Bir başka deyişle okuma, bilişsel davranışlar ile psiko-motor becerilerin ortak işlemi ile yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir.

Her ne kadar okuma, bireysel gibi görünse de sonuçlarıyla doğrudan toplumu etkilemektedir. Bu nedenle bireysel ve toplumsal açıdan okumanın önemi ve işlevi kabul edilen bir gerçektir (Tepebaşılı, 1998, 725). Bireysel açıdan düşünmeye yardımcı olarak, düşünce ve bilgi üretilmesini sağlar. Sağduyuyu, hayal gücünü ve deneyimlerini geliştirir (Sangkaeo, 1999). Aksi takdirde, hem kendilerinin hem de içinde buldukları toplumun dar kalıplar içine girmesine neden olur. Bireyin dünyasını genişleten, kişiliğini biçimlendiren diğer kişilerle iletişime girmesini sağlayan ve

Yrd. Doç. Dr. Çetin Semerci, Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Elazığ. csemerci@firat.edu.tr

onu gerçek anlamda özgür kılan okuma aynı zamanda, bilgisizlik ve yanlış inanışlardan bireyi korur (Demirel, 1994, 61). İçinde yaşadığı dünyayı ve gelişmeleri algılamada, anlam vermede ve sorgulamada birey için gerekli olan bir etkinliktir. Ancak, okumanın yararının görülmesinde bu etkinliğin alışkanlık haline getirilerek düzenli ve bilinçli bir şekilde yapılması önemlidir. Başka bir deyişle okuma alışkanlığının kazanılması gerekir.

Okuma alışkanlığı, kendini, çevreyi ve dünyayı anlayabilmede okumayı temel araç olarak kabul etme ve kullanma isteği ile bunu sürekli hale getirmek olarak tanımlanabilir (Kayalan, 2000,14). Aynı zamanda, okumayı değişik metinlerle yinelenmek, okumayı ve her türlü metni, kitap yayını hoş görmek, olağan kabul etmek olarak da ifade edilebilir. Okuma alışkanlığı öğrenilen ancak kazanılması zor bir alışkanlıktır. Kazanılmasında ise her şeyden önce bu alışkanlığın olduğu bir ortamın olması ve diğer kaynaklar tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Bu destekler, içinde yaşanan kültürel değerler, ekonomik durum, eğitim sistemi, aile kurumu ve okumaya daha uygun ve kısa yolla kitap, dergi vs. sağlayan kaynaklardır (Özçelebi ve Cebecioğlu, 1990, 43).

Okuma alışkanlığı, bir ülkenin gelişmişlik düzeyinde ve gelişmeye açıklığında bir ölçüt olarak kabul edilebilir. "Türkiye okuma alışkanlığının neresindedir?" gibi bir soruya, Türkiye'de bu alışkanlığın yeterli düzeyde olmadığı cevabı verilebilir. 1997 yılında yapılan bir araştırmada, 1965 yılında kitap okuyanların oranı yüzde 27 iken, 1980'de yüzde 5.7, 1990'da yüzde 2.5, 1997'de yüzde 3.5 olarak belirlenmiştir (Cumhuriyet, 16 Temmuz 1998, 25). Bu veriler okuma alışkanlığının her geçen gün daha geriye gittiğini göstermektedir. Türkiye genelinde 1998 yılında 8386 farklı yapıdaki kişi üzerinde yapılan bir araştırmada "Son bir yılda roman ya da şiir türünden kaç kitap okudunuz?" sorusuna yüzde 41.09 ile "hiç okumadım" cevabı alınmıştır (CEKİNHAD, 1998). Büyük bir oran olan bu durum okumadığımız gerçeğini vurgulamaktadır. Bunun yanında 6031 ile Türkiye en az kitap basılan ülkeler arasında bulunmaktadır. Bu sayı, Almanya'da 65.000, İngiltere'de 48.000, İtalya'da 17.000, Yugoslavya'da 10.000'dir (Kayalan,1997,19). Toplum olarak kalkınmayı hızlandırmak ve daha mutlu, gelişmiş bir ülke olabilmek için gerekli olan okuma ülkemizde yeterince yer bulamamaktadır.

Okuma alışkanlığının en önemli olduğu yer olan üniversitelerde dahi bu alışkanlığının olmadığı çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuştur. Korkmaz (2000), yükseköğretim gençliğinin okumadığını ve bunun bir problem olduğunu ifade etmektedir. Ders programlarının bu alışkanlığı kazandıracak düzeyde olmaması, onları araştırmaya sevk etmemesi okuma alışkanlığının gelişmesini engelleyen etkenlerden birisidir. Halbuki, toplumun bilgi ve zihinsel olarak en üst düzeyinde bulunan ve toplumun çeşitli kademelerinde üst düzeyde hizmet verecek olan üniversite öğrencileridir.

İpşiroğlu'nun (1997) yaptığı bir araştırmada, öğrencilerin okumayan, okuduğunu anlamayan, düşünmeyen ve düşündüğünü dile getiremeyen gençlerin çoğunlukta olduğu ortaya çıkmıştır. Cumhuriyet Üniversitesi öğrencilerinin üzerinde yapılan bir araştırmada ise öğrenciler, yüzde 49 ile en çok kitabı üniversitede okumakta ancak, üniversitenin okuma alışkanlığını artırdığına inanmamaktadırlar. Aynı araştırmanın bir diğer sonucuna göre öğrencilerin yüzde 92 gibi büyük bir oranı yeterince okumadıklarını belirtmişlerdir. Cumhuriyet Üniversitesi öğrencileri, yüzde 47 ile toplumsal sorunları ele alan kitapları, yüzde 9 oranında siyasi eserleri, yüzde 8 ile dini eserleri okuduklarını ifade etmişlerdir. Bunların yanında öğrencilerin yüzde 82.4'ü gibi büyük bir oranın herhangi bir süreli yayını takip etmedikleri belirlenmiştir (Esgin ve Karadağ, 2000, 22).

Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde 1998 (30 Kasım-4 Aralık) yılında düzenlenen "kitap fuarını" gezen ODTÜ öğrencilerinin üzerinde yapılan bir araştırmada, okuma alışkanlığı olan öğrencilerin oranının yüzde 21.6 olduğu görülmüştür (ODTÜ, 1998). Zaman zaman okuyanlar ise yüzde 30'dur. Okunan kitap türüne bakıldığında ise Fen Edebiyat Fakültesi öğrencileri yüzde 66 ile siyasi, Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi öğrencileri daha çok psikoloji, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Eğitim Fakültesi öğrencilerinin şiir türü kitapları tercih ettikleri görülmüştür. Cinsiyete göre ise erkek öğrencilerin yüzde 60'ı siyasi, yüzde 37'si ise bilimsel içerikli kitaplar okuduklarını belirtmişlerdir. Kız öğrenciler ise yüzde 71.8 ile psikoloji türü kitapları okumaktadırlar (www.po.metu.edu.tr/buhafita /bh 505.html-52k, 2000).

Sonuç olarak, eğitim süreci bilinçli okuma becerisi oluşturmaya yardımcı olmalıdır. Aksi takdirde okuma

altyapısı olmayan bireyler kritik düşünme becerisinden yoksun, kendilerine sunulan fikir, düşünce ve bilgileri sorgulama, inceleme becerisinden yoksun olarak, ya onları olduğu gibi benimseme ya da reddetme gibi davranışlar içerisine girecektir. Bu da istenmeyen bir durumdur. Bu nedenle eğitim programlarının okuma alışkanlığını da kazandıracak şekilde düzenlenmesi gereklidir.

Tüm bu veriler en çok okuması gereken kesim olan üniversite öğrencilerinin okumadığını göstermektedir. Bu kesimin içinde Beden Eğitimi ve Spor Bölümü öğrencileri de vardır.

Beden eğitimi, bireyleri ruhsal, fikirsal ve bedensel olarak olgunlaştıran, geliştiren en az yorgunluğa karşı en çok fayda sağlayan, jimnastik, oyun ve spor faaliyetlerini de içine alan bir ilim olarak tanımlanabilir (Çöndü, 1999). Günümüzde beden eğitimi ve sporun önemi gittikçe artmaktadır. Bu faaliyetler bireyin sağlıklı ve dinamik yaşama kavuşturulmasında, yorgunluğunu ve modern yaşamın stresini azaltmaktadır (Sunay ve Gündüz, 1994, 38). Bireyin içinde yaşadığı topluma uygun olarak yaşaması, birbirleriyle ilişkilerini iyi bir şekilde düzenlemesi için ruhsal, zihinsel ve bedensel olarak sağlıklı olması gereklidir. Beden eğitimi bu noktada bireyin sosyalleşmesine yardımcı olarak onun kişiliğinin gelişiminde büyük rol oynar (Yamaner, 2001, 5). Bu açıdan bakıldığında beden eğitiminin bireyin çok yönlü gelişmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Okullarda verilen beden eğitimi derslerinin amacı şöyle ifade edilebilir (Açak, Ilgın ve Erhan, 1997,1):

“Atatürk İlkeleri ve İnkılapları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitiminin temel amaçları doğrultusunda; öğrencilerin gelişen özellikleri de göz önünde tutularak, onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli ve kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmeleri genel amaçtır.”

Bu amacın gerçekleştirilmesinden her şeyden önce beden eğitimi ve spor öğretmenleri sorumludur. Dolayısıyla beden eğitimi ve spor öğretmenleri kendilerini her yönden yetiştirmiş bireyler olmalıdır. Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretmenleri çoğunlukla Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları ve Eğitim Fakültelelerinden mezun olmaktadır.

Beden eğitimi ve spor bölümünden mezun olanlar görev aldıkları zaman hitap ettikleri grubun bedensel gelişmelerini sağlamanın yanında zihinsel ve duygusal açıdan onlara destek olmalıdırlar. Bilindiği gibi bir bireyde psiko-motor, duyuşsal ve bilişsel olmak üzere üç tür davranış türü bulunmaktadır. Bu üç davranış türü de birbirine bağlıdır. Hepsini birbirini destekler ve birinin yokluğu diğerini de olumsuz etkiler. Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinden gözlemlenenler sadece psiko-motor davranışların gelişiminin daha baskın olduğu yönündedir. Ancak bu yeterli değildir. Beden eğitimi ve spor bölümünde öğrenim gören öğrencilerin alanın genel amaçlarını gerçekleştirebilmeleri, ileriki hayatında başarılı olabilmeleri, çok yönlü düşünebilmeleri ve becerilerine yenilerini katabilmeleri için mutlaka çeşitli alanlarda (farklı konularda) kitap okumaları gerekmektedir.

Bu düşüncelerden yola çıkarak böyle bir araştırma yapılmasına karar verilmiştir. Araştırmanın amacı; “üniversitelerde beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının belirlenmesidir”.

Yöntem

Araştırma betimleme (survey) yöntemindedir. Anket yardımıyla beden eğitimi öğrencilerinin okuma alışkanlığı ile ilgili görüşleri alınmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Türkiye’de bulunan 40 üniversitedeki 46 Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümleri (ÖSYM, 2001) öğrencileridir. Örneklemi ise bu bölümler içinden 2000-2001 öğretim yılı bahar yanyılında seçilen dördüncü sınıf öğrencileridir (Tablo 1). Örneklem alınan üniversiteler random yoluyla seçilmiştir.

Üniversitelere gönderilen anketlerin geri dönüş oranı yüzde 90.5’tir. Anketlerin geri dönüş oranının yüksek olmasının nedeni ilgili üniversitelerdeki öğretim üyelerinin yardımcı olmalarıdır. Öğretim üyeleri anketi kendi sınıflarında derse gelen öğrencilerin tamamına uygulamaya çalışmışlardır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, toplam 31 maddeden oluşan bir anket yardımıyla toplanmıştır. Anket, dokuzu kişisel

Tablo 1
Örnekleme Alınan Öğrencilerin Üniversitelere Göre Dağılımı
(2000-2001 Öğretim Yılı bahar Dönemi)

Üniversite	Toplam 4. sınıf Öğrenci Sayısı	Gönderilen Anket Sayısı	Dönen Anket Sayısı	Anket Dönüş Oranı %
Atatürk(Ağrı)	50	50	40	80.0
Cumhuriyet	56	55	41	74.5
Fırat	75	60	44	73.3
Gaziantep	65	55	47	85.5
Gazi	60	55	55	100.0
İnönü	60	55	54	98.2
Marmara	58	55	55	100.0
Mersin	65	55	53	96.4
Muğla	54	55	47	85.5
Ondokuz Mayıs	55	55	54	98.2
Onsekiz Mart	59	55	48	87.3
Pamukkale	75	55	50	90.9
Sakarya	60	55	55	100.0
Selçuk(Karaman)	60	55	54	98.2
Toplam	852	770	697	90.5

bilgiler, sekizi okuma alışkanlığı ile ilgili genel sorular, dördü süreli yayınlar ve gazeteler, dokuzu kitap okuma ile ilgili olmak üzere toplam 30 sorudan oluşmuştur. Bunlardan başka, kitap okumayı artırmak için neler yapılacağı ile ilgili bir tane de açık uçlu soru sorulmuştur. Uzman görüşleriyle hazırlanan anketin geçerli olduğu varsayılmıştır. Toplanan veriler SPSS for Windows istatistik paket programıyla analiz edilmiştir.

Bulgu ve Yorumlar

Araştırmada elde edilen verilerin analizi sonucunda şu önemli bulgulara ulaşılmıştır:

Araştırma kapsamındaki beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin yüzde 60'ının ailesi düşük gelirli olup aylık gelirleri 300.000.000 Türk Lirası'nın altındadır. Öğrencilerin sadece yüzde 13.3'nün aylık olarak ellerine 150.000.000 ve üzerinde Türk Lirası geçmektedir. Öğrencilerin yüzde 50.0'ı aylık olarak 1.000.000-5.000.000 Türk Lirası'nı kitap, gazete, dergi

vb. yayınlara harcamaktadır. Öğrencilerin yüzde 84.2'sinin annesi ev hanımıdır.

Öğrencilere "üniversite kütüphanelerinden yararlanma" durumu sorulmuştur. Öğrencilerin yüzde 44.8'i üniversitelerin kütüphanelerinden yararlanmamaktadır. Örnekleme alınan üniversiteler içerisinde kütüphanelerden yararlanma konusunda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar vardır ($\chi^2=107.65$, $Sd=13$) (Tablo 2).

Özellikle Atatürk Üniversitesi öğrencilerinin yüzde 75'i, Gaziantep Üniversitesi öğrencilerinin yüzde 83'ü ve Sakarya Üniversitesi öğrencilerinin yüzde 76.4'ü üniversite kütüphanelerinden yararlanmaktadır. Bir başka sorunun bulgularına göre, öğrencilerin kütüphaneden yararlanmama nedenleri arasında yeni kitapların gelmemesi, alanla ilgili kitapların yetersizliği, kütüphaneyi kullanmayı bilmemesi vb. söylenebilir.

Diğer taraftan "İnternet aracılığıyla okuma" ile ilgili bir soruda, öğrencilerin yüzde 43.7'sinin internet kullanmadıkları görülmüştür. İnternet aracılığıyla gazete, dergi vb. okuyanların oranı yüzde 17.4'tür (Tablo 3). Üniversiteler arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar görülmektedir ($\chi^2=75.60$, $Sd=39$). Örneğin, Cumhuriyet Üniversitesi'nde öğrencilerin yüzde 75.6'sı, Mersin Üniversitesi'nde yüzde 58.5'i internet kullanmaz iken, Atatürk Üniversitesi'nde öğrencilerin yüzde 72.5'i, İnönü Üniversitesi'nde yüzde 70.5'i internetten yararlanmaktadır.

Öğrencilerin boş zamanlarında kitap okuyup okumadıklarına ilişkin olarak bir soruda, öğrencilerin çoğunluğunun (%53.5) boş zamanlarını spor salonlarında geçirdiği, kütüphanelerde ise boş zamanını geçirenlerin sadece yüzde 2.2 olduğunu görülmüştür (Tablo 4).

Öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%64.8) süreli yayınları takip etmedikleri görülmektedir (Tablo 5). Üniversitelere göre karşılaştırmada istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmüştür ($\chi^2=49.60$, $Sd=26$). Örneğin, Cumhuriyet Üniversitesi'nde öğrencilerin yüzde 82.9'u, Atatürk Üniversitesi'nde yüzde 75.0'ı süreli yayınları takip etmez iken, Marmara Üniversitesi'nde öğrencilerin yüzde 56.9'u, Selçuk Üniversitesi'nde yüzde 48.1'i süreli yayınları takip etmektedir.

Tablo 3
İnternet Aracılığıyla Okuma

Üniversite	1		2		3		4		Top. n
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Atatürk	11	27,5	10	25,0	7	17,5	12	30,0	40
Cumhuriyet	31	75,6	1	2,5	3	7,3	6	14,6	41
Fırat	19	43,2	11	25,0	7	15,9	7	15,9	44
Gaziantep	22	46,8	2	4,3	9	19,1	14	29,8	47
Gazi	25	45,5	13	23,6	6	10,9	11	20,0	55
İnönü	14	29,8	8	17,0	18	38,3	7	14,9	47
Marmara	19	37,3	9	17,6	15	29,4	8	15,7	51
Mersin	31	58,5	9	17,0	4	7,5	9	17,0	53
Muğla	16	34,0	9	19,1	8	17,0	14	29,8	47
Ondokuz Mayıs	26	48,1	13	24,1	5	9,3	10	18,5	54
Onsekiz Mart	21	43,8	8	16,7	9	18,8	10	20,8	48
Pamukkale	17	39,5	11	25,6	6	14,0	9	20,9	43
Sakarya	25	45,5	9	16,4	6	10,9	15	27,3	55
Selçuk	20	37,0	8	14,8	15	27,8	11	20,4	54
TOPLAM	297	43,7	121	17,8	118	17,4	143	21,1	679

$p < .05$ $\chi^2=75,60$, $Sd=39$

Not. Tabloda satır toplamlarının yüzdesi üzerinden işlem yapılmıştır. (1: İnternet kullanmıyorum, 2: Oyun oynar ve chat yaparım, 3: Gazete, dergi vb. yayınları okurum, 4: Başka: araştırma, TV seyretme, radyo dinleme vb).

Tablo 4
Boş Zamanlarının Değerlendirilmesi

Üniversite	1		2		3		4		Top. n
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Atatürk	12	30,0	14	35,0	1	2,5	13	32,5	40
Cumhuriyet	2	4,9	21	51,2	-	-	18	43,9	41
Fırat	7	15,9	22	50,0	-	-	15	34,1	44
Gaziantep	5	10,6	22	46,8	2	4,3	18	38,3	47
Gazi	6	10,9	21	38,2	1	1,8	27	49,1	55
İnönü	4	8,5	25	53,2	3	6,4	15	31,9	47
Marmara	6	11,8	33	64,7	2	3,9	10	19,6	51
Mersin	9	17,0	30	56,6	-	-	14	26,4	53
Muğla	3	6,4	37	78,7	1	2,1	6	12,8	47
Ondokuz Mayıs	7	13,0	35	64,8	1	1,9	11	20,4	54
Onsekiz Mart	6	12,5	27	56,3	1	2,1	14	29,2	48
Pamukkale	6	14,0	26	60,5	2	4,7	9	20,9	43
Sakarya	9	16,4	17	30,9	-	-	29	52,7	55
Selçuk	3	5,6	33	61,1	1	1,9	17	31,5	54
TOPLAM	85	12,5	363	53,5	15	2,2	216	31,8	679

$p < .05$ $\chi^2=76,30$ $Sd=39$

(1: Kahve, pastane, cafede, 2: Spor salonunda, 3: Kütüphanede, 4: Başka; yürüyüş, ders çalışma, hocalara yardım.)

Tablo 5
Süreli Yayın Takibi

Üniversiteler	Evet		Hayır		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Atatürk	10	25.0	30	75.0	40	100.0
Cumhuriyet	7	17.1	34	82.9	41	100.0
Fırat	12	27.3	32	72.7	44	100.0
Gaziantep	15	31.9	32	68.1	47	100.0
Gazi	21	38.2	34	61.8	55	100.0
İnönü	21	44.7	26	55.3	47	100.0
Marmara	29	56.9	22	43.1	51	100.0
Mersin	13	24.5	40	75.5	53	100.0
Muğla	13	27.7	34	72.3	47	100.0
Ondokuz Mayıs	21	38.9	33	61.1	54	100.0
Onsekiz Mart	15	31.3	33	68.8	48	100.0
Pamukkale	12	27.9	31	72.1	43	100.0
Sakarya	24	43.6	31	56.4	55	100.0
Selçuk	26	48.1	28	51.9	54	100.0
TOPLAM	238	35.1	440	64.8	679	100.0

p<.05 $\chi^2=49.60$ Sd=26

“Ders dışı kitap okumama nedeni” ile ilgili bir soruda, öğrenciler yoğunluk olarak yüzde 24.6 ile “başka” seçeneğini işaretlemişlerdir. Kitap okumama nedenleri arasında, zaman bulamama, alışkanlığın olmaması, tembellik, sıkılma, sevmeme, yönlendirme olmaması vb. söylenebilir (Tablo 6).

Ders dışı kitap okumamanın diğer nedenleri arasında, televizyonun cazip olması (%18.0), bölümümüz okuma alışkanlığı veremiyor (%22.0), kitaplar çok pahalı (%17.3), ders programlarımız çok yüklü (%14.9), kitap ve her türlü yayına uygulanan baskı ve yasaklar (%3.2) olduğu söylenebilir.

“En çok okunan kitap türü” ile ilgili bir soruda, öğrencilerin yoğunlukla roman, öykü, şiir vb. (%41.2) okudukları görülmüştür. Siyasi (%9.7) ve dini (%5.69) eserlere fazla rağbet olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin yüzde 20.8’i “başka” seçeneğini işaretlemişlerdir. Başka seçeneği içerisinde, sporla ilgili, psikoloji, tarih, öğretmenlik ile ilgili kitaplar vardır (Tablo 7).

Tablo 6
Ders Dışı Kitap Okumama Nedeni

Üniversite	1		2		3		4		5		6	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
A	7	17.5	6	15.5	4	10.0	8	20.0	3	7.5	12	30.0
C	7	17.1	12	29.3	2	4.9	10	24.4	-	-	10	24.4
F	10	22.7	10	22.7	4	9.1	5	11.4	3	6.8	12	27.3
G	4	8.5	6	12.8	8	17.0	13	27.7	-	-	16	34.0
G	9	16.4	8	14.5	13	23.6	9	16.4	-	-	16	29.1
İ	12	25.5	12	25.5	11	23.4	1	2.1	5	10.6	6	12.8
M	17	33.3	8	15.7	5	9.8	7	13.7	1	2.0	13	25.5
M	2	3.8	7	13.2	6	11.3	26	49.1	1	1.9	11	20.8
M	8	17.0	13	27.7	10	21.3	2	4.3	3	6.4	11	23.4
O	13	24.5	16	33.3	6	11.3	4	7.5	1	1.9	13	24.5
O.	2	4.2	16	32.6	16	33.3	4	8.3	1	2.1	9	18.8
P	7	16.3	14	20.0	12	27.9	2	4.7	1	2.3	7	16.3
S	12	21.8	11	18.5	8	14.5	5	9.1	1	1.8	18	32.7
S	12	22.2	10	22.0	12	22.2	5	9.3	2	3.7	13	24.1
Top	122	18.0	149	22.0	117	17.3	101	14.9	22	3.2	167	24.6

Not. Tablodaki üniversite adlarının baş harfleri verilmiş olup diğer tablolardaki sıra korunmuştur. (1: Televizyon daha caziptir, 2: Bölümümüz okuma alışkanlığı veremiyor, 3: Kitaplar çok pahalı, 4: Ders programlarımız çok yüklü, 5: Kitap ve her türlü yayına uygulanan baskı ve yasaklar, 6: Başka; zaman bulamama, alışkanlık yok, sevmeme, sıkılma, yönlendirmenin olmaması vb.)

Tablo 7
En Çok Okunan Kitap Türü

Üniversite	1		2		3		4		5	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Atatürk	9	25.5	13	32.5	8	20.0	5	12.5	5	12.5
Cumhuriyet	10	24.4	17	41.5	3	7.3	-	-	11	28.6
Fırat	15	34.1	15	34.1	5	11.4	1	2.3	8	18.2
Gaziantep	8	17.0	16	34.0	4	8.5	1	2.1	18	38.3
Gazi	9	16.4	31	56.4	6	10.9	1	1.8	8	14.5
İnönü	12	25.5	21	44.7	5	10.6	3	6.4	6	12.8
Marmara	15	29.4	25	49.0	2	3.9	3	5.9	6	11.8
Mersin	14	26.4	21	39.6	2	3.8	4	7.5	12	22.6
Muğla	8	17.0	26	55.3	1	2.1	4	8.5	8	17.0
Ondokuz M.	11	20.4	26	48.1	5	9.3	2	3.7	10	18.5
Onsekiz M.	8	16.7	23	47.9	5	10.4	1	2.1	11	22.9
Pamukkale	12	27.9	15	34.9	4	9.3	3	7.0	9	20.9
Sakarya	12	21.8	12	21.8	5	9.1	6	10.9	20	36.4
Selçuk	11	20.4	19	35.2	11	20.4	4	7.4	9	16.7
TOPLAM	152	22.4	280	41.2	66	9.7	38	5.6	141	20.8

(1: Toplumsal sorunlarla ilgili kitaplar, 2: Roman, öykü, şiir vb., 3: Siyasi eserler, 4: Dini eserler, 5: Başka; sporla ilgili, psikoloji, tarihi, öğretmenlik vb.)

Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin yeterince okumadığı görülmektedir. Bu durum karşısında öğrencilerin dakikada okudukları kelime sayısı sorulmuş ve üniversitelerin bu bölümlerindeki öğrencilerin dakikada ortalama 101-200 kelime arasında okudukları, öğrenci görüşlerinden anlaşılmıştır.

Açık uçlu bir soru ile öğrencilere "Daha çok kitap okunması için neler yapılabilir?" sorusu sorulmuştur. Öğrenci cevaplarına göre, okuma alışkanlığı temel eğitimde verilmeli, kitaplar ilgi çekici olmalı, kitap fiyatları düşürülmeli, öğrenciler okumaya ve araştırmaya yönlendirilmeli, medyanın desteği alınmalı vb. söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Okuma alışkanlığı, kendini, çevreyi ve dünyayı anlayabilmede okumayı temel araç olarak kabul etme ve kullanma isteği ile bunu sürekli hale getirmek olarak tanımlanabilir. Araştırmanın amacı, Türk üniversitelerinde beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının belirlenmesidir. Araştırmada

14 üniversiteye ulaşılmış ve betimleme survey yöntemi kullanılmıştır.

Türk üniversitelerinde beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin okumadığı görülmektedir. Korkmaz'ın (2000) araştırmaları bu bulguları desteklemektedir. Türk üniversitelerinde internet aracılığıyla yeterince okunmadığı, boş zamanların spor salonlarında geçirildiği, süreli yayınların takip edilmediği görülmektedir. Öğrencilerin ders dışı kitap okumamalarının nedenleri arasında, televizyonun cazip olması, kitapların pahalı olması, ders programlarının yüklü olması, okumanın sevilmemesi, yönlendirme olmaması vb. durumlar gösterilebilir.

Diğer taraftan öğrenciler daha çok roman, öykü, şiir türü yayınları okumayı tercih etmektedir. Görülüyor ki beden eğitimi ve spor bölümü öğrencileri kafalarını yoracak, düşündürecek kitap türlerini okumamaktadır. İlgili bölümdeki öğrencilerin okuma alışkanlığının olmadığını gösteren diğer bir gösterge de öğrencilerin dakikada ortalama 101-200 kelime gibi sınırlı bir düzeyde okumalarıdır. Okuma düzeyini yükseltmek için hızlı okumak gerekir. Hızlı okumanın bir yolu ise çok

okumaktan geçer. Başarılı öğrencilerin birçoğu hızlı okuyabilen öğrencilerdir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen verilere göre şu öneriler verilebilir:

1. Okuma alışkanlığı temel eğitimde verilmelidir.
2. Kitaplar ilgi çekici hale getirilmelidir.
3. Kitap fiyatları düşürülmelidir.
4. Öğrenciler hızlı okumaya yönlendirilmelidir.

Kaynakça

- Açak, M. , Iğın, A. & Erhan, S. (1997). *Beden eğitimi öğretmeninin el kitabı*. Malatya: Dünya Ambalaj San. Tic. A.Ş.
- Binbaşıoğlu, C. (1993). Okuma'nın mekanizması ve okuma aracının bazı nitelikleri. *Çağdaş Eğitim*, 18 (193), 15-20.
- CEKINHAD. (1998) *Ceza hukuku, kriminoloji ve insan hakları derneği kamuoyu araştırmaları dokuz nolu kamuoyu araştırması*. www.po.metu.edu.tr/buhafta/bh505.html-52k. (2000).
- Cumhuriyet. (16 Temmuz 1998). *Cumhuriyet Gazetesi* , Sayfa: 15.
- Çöndü, A. (1999). *Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayını.
- Demirel, Ö. (1994). *Türkçe programı ve öğretimi*. Ankara: USEM Yayınları.
- Esgin, A. & Karadağ, Ö. (2000). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı. *Popüler Bilim* (Eylül 2000), 19-23.
- İpşiroğlu, Z. (1997). *Düşünmeyi öğrenme ve öğretme*. İstanbul: Afa Yayıncılık A.Ş.
- Kayalan, M. (2000). *Etkili ve hızlı okuma sanatı*, İstanbul: Alfa Babım Yayım, Dağıtım Ltd.Şti.
- Korkmaz, A. (2000). *Yükseköğretim gençliğinin problemleri*. Eylül 20, 2001 (de indirildi) www.195.74.46.4/ yayimlar/145/korkmaz.htm-31k.
- ODTÜ. (1998). ODTÜ Kitap Fuarı'nda bir anket çalışması. Haziran 10, 2000 (de indirildi.) www. deu.edu.tr/ Duyuru/ insan/9.htm-18k.
- ÖSYM. (2001). 2001 ÖSYS *yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzu*. Ankara: METEKSAN Anonim Şirketi.
- Özçelebi, O.S. & Cebecioğlu, N.S. (1990). *Okuma alışkanlığı ve Türkiye*. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Sangkaeo, S. (1999). Reading habit promotion in ASEAN libraries, *65th IFLA Council an General Conference (August 20- August 28, 1999)*. Bangkok, Thailand, Eylül 20, 2001 (de indirildi) www. ifla.org/IV/ifla65/papers/091-114e.htm-21k.
- Sunay, H. & Gündüz, N. (1994). Türkiye'de beden eğitimi öğretmeni ve spor adamı yetiştirme politikası. *Çağdaş Eğitim*, 19 (199), 39-43.
- Tepebaşılı, F. (1998). Okuma ve metin seçimi sorunu. *VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi (9-11 Eylül 1998)*, Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Yamaner, F. (2001). *Beden eğitimi ve spor'da temel ilkeler*. İstanbul: Erkin Kitabevi.

Geliş	12 Ekim 2001
İnceleme	31 Ekim 2001
Kabul	1 Mart 2002